

Projekt – bara mitt

”Ska det vara bra – så ska det vara projekt.” Projekt är något med ”rapporter och styrning”. Det finns magi och makt i ordet ”projekt”. När vi har sagt det är vi moderna, vakna och effektiva.

Plan 98 ställer sig i raden av ordmissbrukare. Begreppet ”projekt” fyller onekligen mycket hos oss – också.

Vi skyndar oss att definiera vad vi menar med ordet projekt. Ett projekt är: en planlagd, systematiskt genomförd och tidsbestämd insats.

Projekt under vårt arbetsområde med fysiskt/psykiskt handikappade handlar om:

- Några boendes, barns eller brukares utveckling
- Utveckling, bearbetning av förhållningssätt eller träning av personal eller andra personer i omgivningen
- Utveckling/ändring av fysisk miljö

... eller en eller annan salig blandning av ovanstående samt en rad andra områden som vi inte ska gå in på här.

Historien om livets oändliga lustighet. Eller: ”livet är en rutschkana!”

Grunden till att det har kommit att handla mycket om projekt i Plan 98 beror framförallt på de mycket typiska erfarenheter som många av oss tog med oss från början av 80-talet, då vi började utveckla modellerna som senare skulle bli Plan 98.

Det som var genomgående den gången, och det gällde inte bara våra egna erfarenheter, utan också allt vi för övrigt kunde läsa och lyssna oss till, att boendes och brukares liv, sett lite på håll, gick upp och ner som rutschkaneturer på tivoli. Bilden stämmer självfallet inte helt, i och med att de flesta, hur underligt det än kan låta, förknippar rutschkanor med något roligt och lustfyllt. Det är absolut inte det jag syftar på med denna liknelse.

en tid gick det bra – och så gick det dåligt – och så gick det bra – och så...

Såg man lite närmare på det, vilket man ju inte riktigt kunde undgå efter de första 25–50 historier av det slaget, så började de handikappade om på nytt i all oändlighet, oftast med samma sak. Sett i sin helhet gjordes allt för många misstag och upprepningar av misstag. För många tillfällen och, får man väl säga, ”dåliga liv”.

Icke desto mindre verkade alla runt om de handikappade arbeta för fullt. Eller sagt på ett annat sätt: mycket arbete – ringa effekt.

Effekt – vad för något?

Något sådant bör man ju inte säga utan att förklara var man menar med effekt. Jag nöjer mig med att hålla mig till det ”effektsnack” som handlar om boende, brukare och barnens utveckling och alltså koppla begreppet ”effekt” till hur det gick med deras olika potential.

Det gör jag eftersom utvecklingen av ens potential, bland allt annat man med rätta kan säga om ”ett bra liv”, anser jag vara central och ett av de säkraste tecknen på ett bra liv. Därför menar jag också att det är självklart att den första paragrafen i de professionella behandlarnas kodex bör vara:

”att den omsorg som den handikappade får, ska medföra att vederbörande utvecklas”.

Alltså: erfarenheterna tydde på att det var alltför dålig effekt beträffande utvecklingen av de handikappades resurser. Jag har upplevt många exempel på att det bestämt har gått tillbaka utan att detta har kunnat förklaras av så kallade naturliga orsaker. Den upplevelsen är dessvärre gemensam för de flesta pedagoger som har arbetat några år med utvecklingsstörda.

Projektarbetsformen är framtagen som en av många metoder för att effektivisera pedagogiken.

Om det är någon som inte gillar begreppet ”effekt” i detta sammanhang, så kom ihåg att ”effekt” bara är ett uttryck för i vilken grad man når sina mål.

Effektivitet innebär över huvud taget inte åsidosättande av andra element såsom värdighet, värme, respekt och lust – tvärtom. Tänk bara på hur ni lärde er bäst i skolan!

I vår medvetenhet är det kanske en lite olycklig/hämmande koppling mellan begreppen ”effektivitet” och ”omänsklighet” på det sättet att något blir ”grymt” eftersom det är effektivt. Men som sagt, så handlar effektivitet om i vilken utsträckning man når sina mål.

Det springande punkten är väl ofta om det på det hela taget finns några mål.

Mål – visioner – förhållningssätt

Som ni kommer att se när vi kommer fram till minneslistan, så handlar projektarbete i hög grad om att sätta upp och nå mål. Det är bl.a. avsaknaden av mål som i min mening förr i tiden, då man uteslutande försökte styra sitt arbete via förhållningssätt, intentioner, visioner och liknande (och kallade det mål), har gjort det svårt att upprätthålla/skapa en sammanhängande och meningsfull tillvaro för de utvecklingsstörda.

Kanske är det inte för mycket att påstå att en otillräcklig förståelse av, och skillnaden mellan dessa begrepp, kan fånga personalen i ett slags falsk upplevelse av att ”de håller på med något”. Man säger t.ex.: ”Det är vårt mål att Henrik blir mer självständig” eller ”att han lär sig att be om hjälp”.

Detta är inte mål – det är visioner/drömmar/intentioner och om dessa uttalanden/tankar inte kompletteras med några mål (självständig med vad, när t.ex.) så kommer man att sakna den kraft och klarhet som ska till för att allt detta ”goda” leder till något i slutändan.

Målen är det som förankrar visioner och intentioner i verkligheten.

Allt detta förtjänar en grundligare diskussion, men det får vänta till en annan gång. Innan vi går över till minneslistan, ska det bara nämnas att en av orsakerna till att jag har ett aningen ironiskt förhållande till begreppet projekt är att det bara vid ett fåtal tillfällen för oss (Plan 98) har lyckats att arbeta i projektform – i ordets egentliga betydelse – ***eftersom det helt enkelt är besvärligt att sätta avslutningsdatum.***

En liten minneslista

- Skaffa en supervisor
- Kom ihåg att göra basregistreringar
- Se till att inte bli för många lärare inom samma område (ibland är två lärare i en inlärningsfas för många)
- Se varandra på video
- Alla i gruppen ska i förhållande till de olika boenden och brukarna hålla i trådarna och vara idémakare
- Den enskilt mest destruktiva faktorn och hindret för att något lyckas är att personalen i djupare mening (kanske omedvetet) är oeniga om vad deras uppgift går ut på med tanke på utvecklingsstörda på det hela taget

1. **Vem eller vilka** rör det sig om?
2. **Vad** utlöste intresse för att påbörja ett projekt? (vad är det jag ser och hör som jag gärna vill förändra?) **Problemformulering.**
3. **Basregistrering** (basvideofilm).
4. På vilket sätt **stämmer** val av projekt **överens** med helheten och de kort- och långsiktiga målen för boenden, som oavsett vilka projektet riktar sig till är den egentliga huvudpersonen?
5. **Eventuell ny** problemformulering.
6. **Mål.** Vad vill vi kunna se och höra vad vi har åstadkommit när projektet är färdigt – och när ska det vara färdigt?
7. **Planering** av förlopp – val av metoder. Medtagande av relevanta miljöer och personer.
8. **Åtgärder** med fortlöpande utvärdering.
9. **Slutlig utvärdering.**

Extra kommentarer:

Så kan man hålla på i all oändlighet. Vi ska gå närmare in på ett par av punkterna.

1)

Vem eller vilka rör det sig om?

Jag vill inte tillägga mycket mer än att jag ofta tycker att det verkar lite nedstämmande att det är de utvecklingsstördas problem och ”brister” som det talas om – bl.a. i samband med projekt, men också alla andra möjliga sammanhang då man ska berätta vem man har att göra med. Även om man inte menar det negativt, så blir den handikappades problem inte bara hinder på vägen, utan väldigt lätt själva definitionen av personen.

Detta leder oss mycket passande in på nästa kommentar.

2)

Vad utlöste intresse för att påbörja ett projekt?

Man ska vara uppmärksam på att inte falla i den fälla som nämns ovan, nämligen att man "tror" att pedagogiskt arbete/projekt uteslutande handlar om de handikappades problem.

Den verkligt intressanta frågan är ju vad som ska hända när vi är färdiga med att lösa problemen.

Så ska vi då på allvar börja

Alltså, ett projekt behöver absolut inte ha som utgångspunkt att det finns "något som inte duger". Det kan mycket väl handla om något som är bra – men som kanske bara skulle kunna bli bättre. Den ganska banala och överordnade faran i detta är självfallet att de som är oproblematiske glöms bort.

En annan sak man ska tänka på är att utgångspunkten för projektet blir konkreta personers behov. Alltså: detta projekt sätter vi igång eftersom, på de och de grunderna, är bra för Jörgen*. Inte för "att sådant gör vi nu för tiden, eller vi skulle göra projekt", eller liknande.

*Ju mer personligt och individuellt ni kan begrunda era mål å boendes och brukares vägnar, desto större sannolikhet är det att insatsen riktas mot målet och förs vidare.

Per Ankjær
April 98